

ชุดโครงการประเมินผลกระทบจากการระบาด มาตรการฟื้นฟูระบบเฝ้าระวังโรคไข้หวัดสัตว์ปีกในภาคเหนือ
The impact assessment of avian influenza epidemic, the restoration and surveillance systemic the northern region

ได้รับเงินอุดหนุนการวิจัยเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีประจำปี 2547 จำนวน
เงิน 3.5 ล้านบาท ระยะเวลาการทำงานวิจัย 1 ปี ตั้งแต่กุมภาพันธ์ 2547-ตุลาคม 2548

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยมีวัตถุประสงค์ในการประเมินผลกระทบจากการระบาดของมาตรการฟื้นฟูและระบบเฝ้าระวังโรคไข้หวัดสัตว์ปีกใน จ.เชียงใหม่ ลำพูนและน่านในช่วงปลายปี 2546 จนถึงปลายปี 2548 จนถึงปลายปี 2548 โดยโครงการวิจัยประกอบด้วยโครงการที่ 1 ผลกระทบจากการระบาดของไข้หวัดสัตว์ปีกและมาตรการฟื้นฟูของภาครัฐและเอกชนและโครงการที่ 2 โครงการใช้ระบบข้อมูลทางภูมิศาสตร์ในการจัดการโรคไข้หวัดสัตว์ปีกระบาดวิทยา การเฝ้าระวังโรคไข้หวัดนกและการศึกษาทางอนุชีววิทยาโรคไข้หวัดนกในภาคเหนือตอนบน ผลการวิจัยโครงการที่ 1 พบว่าสัตว์ปีกที่ถูกทำลายไปมีจำนวน 8,839 และ 2.8 แสนตัว 51% ของกลุ่มตัวอย่างไม่เห็นด้วยกับการใช้มาตรการทำลายสัตว์ปีก จำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ปีกลดลงไปถึง 17,23 และ 21% ตามลำดับ 75% จากกลุ่มตัวอย่างระบุว่าไม่สามารถเลี้ยงไก่ในระบบโรงเรือนปิดได้ จึงทำให้เกษตรกรส่วนหนึ่ง (23%) ประสงค์จะเปลี่ยนไปประกอบอาชีพใหม่ เกษตรกรส่วนใหญ่พอใจกับเงินชดเชยจากการทำลายสัตว์ปีกและเงินช่วยเหลือภาษีเป็นต้น ผลการวิจัยในโครงการที่ 2 ที่ทำการศึกษาปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ ที่มีผลต่อการเกิดโรคไข้หวัดนกพบว่าอำเภอที่เคยกเกิดโรคในจังหวัดเชียงใหม่มี 9 อำเภอและ 1 กิ่งอำเภอ จังหวัดลำพูนมี 1 อำเภอกับ 1 กิ่งอำเภอ จังหวัดน่านมี 6 อำเภอ ผลการวิเคราะห์พบว่าในจังหวัดเชียงใหม่และลำพูน ปัจจัยเชิงเดี่ยวที่มีความสัมพันธ์ต่อการเกิดโรคได้แก่ชนิดของฟาร์ม แหล่งของสัตว์ปีกทดแทนลักษณะโรงเรือนการใช้แหล่งน้ำร่วมกับฟาร์มหรือชุมชนอื่นๆ การมีหรือไม่มีรั้วกั้นบริเวณมาตรการควบคุมโรคทางชีวภาพ การเกิดโรคในฟาร์มใกล้เคียง การพักโรงเรือนไม่น้อยกว่า 5 วัน ที่จอดรถจับสัตว์ปีก แหล่งขุมมูลสัตว์ปีกในรัศมี 1 กิโลเมตร และการจัดการฟาร์มเมื่อเกิดโรคในฟาร์มใกล้เคียง ($p < 0.05$) เมื่อเอาปัจจัยเสี่ยงมาวิเคราะห์ร่วมกัน พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเกิดโรคคือ การเกิดโรคในฟาร์มใกล้เคียง การใช้แหล่งน้ำร่วมกับฟาร์มอื่น ๆ แหล่งสัตว์ปีกทดแทนโดยการซื้อและลักษณะโรงเรือนแบบเปิด ($p < 0.05$) สำหรับจังหวัดน่าน ปัจจัยเดี่ยวที่มีความสัมพันธ์ต่อการเกิดโรคได้แก่ชนิดของฟาร์มสัตว์ปีก แหล่งสัตว์ปีกทดแทนลักษณะโรงเรือนที่เลี้ยงสัตว์ปีก การกำจัดมูลสัตว์ที่จอดรถจับสัตว์ปีก การเกิดโรคในฟาร์มใกล้เคียง ระยะห่างจากตลาดค้าสัตว์ปีก ระยะห่างจากสนามไถชน ($p < 0.05$) เมื่อเอาปัจจัยเสี่ยงมาวิเคราะห์ร่วมกันพบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเกิดโรค คือการมีฟาร์มใกล้เคียงเกิดโรคการกำจัดมูลสัตว์ การมีบ่อน้ำข่าเชื้อและการบำบัดน้ำก่อนใช้ ($p < 0.05$) เมื่อนำปัจจัยมารวมกับข้อมูล GIS ได้พื้นที่แสดงระดับความเสี่ยงพบว่าในเขตอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่และอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่านเป็นพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดโรคไข้หวัดนกในระดับสูง ซึ่งพื้นที่เหล่านี้ควรมีการวางแผนเฝ้าระวังการเกิดการรบกวนของโรคไข้หวัดนก สรุปได้ว่าเกษตรกรได้รับผลกระทบอย่างมากจากการระบาดของโรคไข้หวัดนกมาตรการฟื้นฟูในอดีตไม่สามารถช่วยเกษตรกรอย่างทั่วถึง ส่วนระบบเฝ้าระวังโรคน่าจะสามารถให้ข้อมูลทางระบาดวิทยาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์การป้องกันได้

สุชน ตั้งทวีวัฒน์ และคณะ, สุวิชัย โรจนเสถียร และคณะ. 2548. รายงานการวิจัย โครงการประเมินผลกระทบจากการระบาดของ มาตรการฟื้นฟูระบบเฝ้าระวังโรคไข้หวัดสัตว์ปีกในภาคเหนือ. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.